

Antik Perinthos (Marmara Ereğlisi) kentinin 15. Yüzyıla kadar gerçekleşen tarihsel depremleri

T.L. Erel¹, C. Zabcı², H.S. Akyüz^{2, 3} ve N. Çağatay^{2, 3}

¹ *İstanbul Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul*

² *İstanbul Teknik Üniversitesi, Genel Jeoloji Anabilim Dalı, Maslak/İstanbul*

³ *İstanbul Teknik Üniversitesi, EMCOL, Maslak/İstanbul*

Marmara Denizi'nde Antik Çağdaki üç büyük liman Byzantion (İstanbul), Perinthos (Marmara Ereğlisi), ve Kyzikos'tur (Belkıs). Bunlardan Byzantion haliç, Perinthos ve Kyzikos ise tombolo tipi liman kentleridir. Byzantion, kuruluşundan günümüze kadar değişik gelişme süreçlerini varlığını korurken, Perinthos sönükleşerek yerini Marmara Ereğlisi kasabasına bırakmış, Kyzikos ise terk edilerek arkeolog araştırmacıların ilgi odağı haline gelen Belkıs harabelerine dönüşmüştür. Flandriyen transgresyonu sonrasında oluşan limanlı kıyılardaki Perinthos ve Kyzikos Antik kentlerinin bir diğer ortak özelliği, Kuzey Anadolu Fayı'na çok yakın bölgelerde kurulmuş olmalarıdır. Perinthos, Kuzay Marmara kıyısında, İstanbul Boğazı'nın 93 km batısında yer alır. KAF'ın kuzey kolu Perinthos'un hemen güney açığından geçerken, buna bağlı depremler, tektonik yükselme ve tsunamilerin yanı sıra kıyı heyelanları, sel baskınları kentin kuruluş ve gelişiminde etkili olan doğal etkenlerdir. Bölgenin aktif deprem kuşağında olmasına rağmen İstanbul depremleri hariç, buradaki yerleşmelerle doğrudan ilgili tarihi veri çok azdır. Kentle ilgili en eski tarihsel deprem kaydı MÖ. 427 yılının Aralık ayında gerçekleşmiştir. MÖ. 282 yılında gerçekleşen ve bölgeyi etkileyen Gelibolu depreminin büyüklüğü VIII'dir. MS.90 yılında Çanakkale Boğazı'nda ve MS. 93'te üs merkezi Saros olan Gelibolu depremleri, etkileri belli olmayan olaylardır. Kent sularının MS. II. ve III. yüzyıllarda onarıldığı göz önüne alındığında MS. 10 Kasım 117 Kapıdağ Adası, MS. 138 Çanakkale-Bandırma depremi, MS. 160 Çanakkale ve MS. 3 Mayıs 170 güney ve doğu Marmara kıyısındaki depremler kent ve surları etkilemiş olmalıdır. Bizans Çağı başında Perinthos canlılığını korumaktaydı. Şehir halkı 433 yılında ziyarete gelen imparator II. Theododius'dan su yollarını tamir etmesini istemiştir. Bu tamirat 430 yılında gerçekleşen VIII şiddetindeki İstanbul depremi sonrasına rastlar. Siyasal olayları, anıtsal yapıları, depremleri ve onarımları ile tanınan Justinianus dönemi (527-568) öncesi 478 Çanakkale ve 484 Gelibolu depremlerinin etkileri belli değildir. 6 Eylül 543, 553, 555, 557 Silivri ve 558 İstanbul depremlerinin yaraları kısa sürede sarılmıştır. Yeni adı Herakleia olan Perinthos'un su yolları ve surları Justinianus döneminde onarılmıştır. Kent daha sonra sırasıyla 715, 740 (Marmara ve Trakya kıyıları), 760 (İstanbul ve Trakya), 860 (Marmara), 989 (Marmara), 23 Eylül 1063 veya 1064 (Bandırma, Kyzikos, İzmit, Mürefte, İstanbul), 1296 (İstanbul, Marmara havzası), 1343 (Ereğli-Ganos), 14 Ekim 1344 (Gelibolu, Trakya kıyıları, İstanbul, Marmara adası), 1 Mart 1354 Gelibolu, Kuzay Marmara kıyıları, Trakya), Eylül-Kasım 1437 (İstanbul ve Gelibolu) tarihlerinde gerçekleşen depremlerden etkilenmiştir.

Anahtar kelimeler: Antik Perinthos kenti, tarihsel depremler